

Jan Charytański

"Katechese vor dem Anspruch der Zukunft : zur gegenwärtigen und künftigen religiösen Unterweisung", Norbert Scholl, München 1870 : [recenzja]

Collectanea Theologica 41/2, 197-198

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W ostatnim wreszcie rozdziale autor w formie najostrzejszej i skondensowanej przechodzi jeszcze raz zagadnienie, które ustawicznie powracało. Nie ma autentycznej liturgii bez prawdziwego zaangażowania chrześcijanina w przebudowę stosunków międzyludzkich. Można powiedzieć, że cała książka, a przede wszystkim jej ostatni rozdział, są bojowaniem o wymiar horyzontalny kultu chrześcijańskiego.

Książka omawiana nie jest pracą naukową. Przeznaczona jest przede wszystkim dla duszpasterzy niemieckich. Niemniej powinni się z nią zapoznać nasi profesorzy liturgii, teologii praktycznej, katechetyki, homiletyki. Również praktycy znajdują w niej bardzo wiele ciekawego materiału, wzorów, rad, a zwłaszcza informacji bibliograficznych o różnego rodzaju drukowanych po niemiecku pomocach duszpasterskich. Co prawda żyjemy w zupełnie innych warunkach niż L. Zennetti, niemniej i my przeżywamy konieczność powiązania liturgii z życiem, z zaangażowaniem chrześcijańskim. I nam grozi „liturgizm”. Rozwiązania będą na pewno inne, ale analizy autora mogą i nam dopomóc w naszych analizach, próbach i rozwiązaniach.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Norbert SCHOLL, *Katechese vor dem Anspruch der Zukunft. Zur gegenwärtigen und künftigen religiösen Unterweisung*, München 1970, Kösel-Verlag,

Norbert Scholl jest docentem katolickiej teologii i pedagogicznej w Heidelbergu. Uwzględniając nową naukę futurologii, a z drugiej strony znając jako pedagog nastawienie młodzieży niezadowolonej z obecnych struktur społecznych i zapatrzonej w przyszłość, autor pragnie poruszyć kwestie trudne, stojące przed współczesną katechezą. Podsuwa je obecna sytuacja świata jak również i przemiany zachodzące w Kościele. Chodzi w tym wypadku o otwarcie się na świat i na soborze zapoczątkowany z nim dialog. Zdaniem autora, zadaniem katechezy jest właśnie takie głoszenie słowa, by młodzi w jego świetle mogli podjąć w duchu chrześcijańskim przebudowę obecnych stosunków międzyludzkich.

Przede wszystkim więc ukazuje fakty takiego właśnie zwrócenia się do świata we współczesnej katechezie. Wśród „głosów zza morza” omawia, bardzo zresztą krótko, teorię Harveya Coxa, dyskusje południowoamerykańskie, wystąpienia Richarda Shaula i Ivana Illicha. W Europie uwzględnia teorię J. Colomba, K. E. Nipkowa, E. Feifela, E. J. Korherra, a wreszcie katechizm z Isolotto.

Powyższe postulaty katechetyczne czy też przeprowadzone próby pragnie skonfrontować ze współczesną teologią. Powołuje się na naukę Soboru Watykańskiego II. Główny nacisk kładzie jednak na dane Pisma św. To zwrócenie się do świata dostrzega w Nowym Testamencie, przede wszystkim w nauce o wcieleniu, w opowiadaniach o wypędzaniu złych duchów (odczarowanie pojęcia świat), w ewangelicznej eschatologii. Nauka o zmartwychwstaniu podsuwa mu nowe ujęcie „cielesności” Chrystusa wywyższonego, związanej ze społecznością Kościoła, Jego Ciała, jak również z nowym sposobem udzielania się Chrystusa. Dalszego potwierdzenia słuszności międzyludzkiej płaszczyzny spotkania z Bogiem szuka w nauce św. Pawła, w życiu Kościoła czasów apostoelskich, czy wreszcie w nauce proroków Starego Testamentu.

Przechodząc do bliższego określenia katechezy otwartej na przyszłość autor podkreśla jako jej istotne elementy tłumaczenie przemian społecznych, wprowadzenie w analizowanie przyszłości, uwrażliwienie w obecnej społeczności pluralistycznej na momenty łączące ludzi, wprowadzenie młodych we właściwe przyjmowanie podawanych obecnie informacji poprzez środki masowej komunikacji, a wreszcie wychowanie do modlitwy jako wychowanie do dialogu.

Przechodząc do zagadnień treści katechezy autor porusza aktualne w Niemczech zagadnienie lekcji religii w publicznej szkole. Opowiada się za ich utrzymaniem i podaje tego racje, domaga się jednak całkowitego ich przebudowania. Ma to być swego rodzaju teologia „polityczna” i oświetlenie egzystencji człowieka. Takiego ujęcia nie widzi jednak ani w nowych programach, ani w nowych podręcznikach, nawet w najnowszym *Arbeitsbuch*. Przyjmuje tu za swoją krytykę tych podręczników, jaką przeprowadził H. Halbfa s w pracy *Fundamentalkatechetik*. Niemniej, krytykuje również H. Halbfa s a, zarzucając mu zbyt indywidualizm. Następnie omawia pewne kluczowe teologiczne zagadnienia jak pytanie o istnienie Boga, chrystologia ujęta od strony humanistycznej odpowiedzi Jezusa na problemy współczesnego mu świata, zagadnienie pluralizmu w Kościele, czy wreszcie wychowanie sumienia do wolności i odpowiedzialności. Zamyka swą pracę wskazaniem praktycznymi. Wspomina nauczanie grupowe, teorię dynamiki grup, środki nauczania pogładowego, znaczenie literatury świeckiej w katechezie itp.

Przeglądając bogaty spis treści oczekujemy interesującej lektury. Wydaje się jednak, że autor zakreślił sobie zbyt szeroki wachlarz poruszanych zagadnień i dlatego nie mógł ani go prawdziwie zgłębić, ani zejść do konkretów. Ponadto przykro uderza brak harmonii między ostatnim rozdziałem „praktycznym” a teoretycznym zapleczem. Ani materiałem, ani układem nie harmonizuje on z poprzednimi. Realizacja nie odpowiada więc zapowiedziom spisu treści. Niemniej autor zebrał bogatą informację o zachodzących w obecnej katechezie przemianach, jak również podaje obfitą bibliografię. Można więc tę książkę polecić każdemu, kto pragnie się poinformować o najnowszych tendencjach w katechezie, a zwłaszcza o jej otwarciu się na problemy ludzkie.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Josef DREISSEN, *Diagnose des Holländischen Katechismus. Über Struktur und Methode eines revolutionierenden Buches*, Freiburg-Basel-Wien 1968, Herder, s. 128.

Nowy katechizm holenderski dla dorosłych jest pozycją kontrowersyjną. W ciągu paru miesięcy w Holandii rozeszło się 500 000 egzemplarzy, a jeszcze przed jego przyjęciem przez episkopat holenderski 1 marca 1966 r. wydawnictwa francuskie, angielskie, hiszpańskie i portugalskie wszczęły starania o prawa tłumaczenia. Z drugiej strony w samej Holandii przeciw nowemu katechizmowi bardzo ostro wystąpiła grupa „Confrontatie”.

Również Herder przygotował tłumaczenie niemieckie. Czytelnikom niemieckim należało ułatwić właściwą lekturę tej trudnej pozycji. Pracę tę podjął Josef Dreissen, profesor katechetyki w seminarium duchownym w Akwizgranie, oraz autor wielu znanych dzieł w dziedzinie katechetyki.

W ostatnim rozdziale swej nowej pozycji przedstawił krótko historię nowego katechizmu, oraz powstałe na jego temat dyskusje, czy też kontrprojekty. Nie omawia jednak zupełnie trudnej dyskusji z Watykanem. Skupił się przede wszystkim na treści nowego katechizmu. Dla ukazania zasadniczej struktury wykorzystał artykuł G. van Hemerta SJ i R. Sonnena SJ z „Verbum”, którego tłumaczenie niemieckie umieszcza jako pierwszy rozdział swej pozycji. Następne rozdziały są już oryginalną analizą, przeprowadzoną przez Dreissena. Wokół kilku najbardziej charakterystycznych cech czy założeń katechizmu, grupuje wszystkie zagadnienia, jakie stawia, czy też budzi pozycja nazwana przez autorów katechizmem.

Zdaniem J. Dreissena a kluczem do zrozumienia nowego katechizmu stanowią wydane w r. 1964 przez Instytut Katechetyczny w Nijmegen *Grondlijnen voor een venieuwde Schoolkatechese*, a przetłumaczone na niemiecki przez tego samego J. Dreissena i wydane w r. 1967. Stanowią one niejako etap